

Bestuurlijke nota
Verantwoording uitgaven armoedebeleid

---

december 2019

Quickscan “Verantwoording uitgaven armoedebeleid”

Aanleiding

In 2017 heeft de rekenkamercommissie een onderzoek gedaan naar het gemeentelijk armoedebeleid. Dit onderzoek leidde onder meer tot de volgende aanbeveling:

Aanbeveling 7: Zorg voor een volledige en heldere financiële verantwoording van het armoedebeleid.

Het is belangrijk dat de raad de ontwikkeling van de uitgaven voor de verschillende onderdelen van het armoedebeleid goed kan volgen. Daartoe krijgt de raad nu onvoldoende informatie.

De raad heeft daarop besloten om

Besluitpunt 2: De volgende aanbevelingen aan het college over te nemen en het college te verzoeken voor 1 juli 2018 te rapporteren over de wijze van uitvoering van deze aanbevelingen:

- c. Zorg voor een volledige en heldere financiële verantwoording van het armoedebeleid.*

De rekenkamercommissie heeft besloten een vervolgonderzoek te wijden aan de vraag of inmiddels wél alle uitgaven afdoende worden verantwoord. Labore Onderzoek & Advies, het bureau dat ook het onderzoek in 2017 uitvoerde, heeft een quickscan uitgevoerd om de bevindingen uit het onderzoek uit 2017 te actualiseren.

In het kader van deze bestuurlijke nota is het relevant om het volgende op te merken. Het was de bedoeling van de rekenkamercommissie dat er enige tijd tussen de besluitvorming rondom het onderzoek uit 2017 en de nu uitgevoerde quickscan zou zitten. Vlak na de aankondiging van de rekenkamercommissie over de start van het onderzoek, in juli 2019, heeft het college echter de raad per memo geïnformeerd over de (tweede) verdaging van de ‘katernota armoede, schuldhelpverlening en re-integratie’ (hierna: katernota), tot 1 februari 2020. Vooruitlopend daarop heeft de raad bij de behandeling van de programmabegroting 2020 – 2023 ingestemd met een bezuiniging van 1,4 miljoen euro op het armoede- en minimabeleid, waaronder een heroverweging van de inzet van de Klijsma-gelden.

Conclusies

1. De programmabegroting geeft nog steeds geen helder en volledig beeld van de uitgaven voor het armoedebeleid dat de gemeente zelfstandig voert. Daarmee is nog altijd geen gevolg gegeven aan het raadsbesluit uit 2017. De programmabegroting geeft bij doelstelling 1.6 ‘Voorzien in noodzakelijke middelen van bestaan’ weliswaar de uitgaven weer exclusief de bijstandsuitkeringen die in het kader van de uitvoering van het rijksbeleid worden verstrekt. Deze post bevat echter beduidende en toenemende uitgaven voor ‘hoogwaardig handhaven’. Een uitsplitsing tussen inkomensondersteuning, sociale participatie en uitvoeringskosten –zoals weergegeven in bijlage 1 van de quickscan– ontbreekt.
2. De gemeente geeft jaarlijks 60 miljoen euro uit bijstandsuitkeringen, inkomensondersteunende voorzieningen en regelingen in het kader van het armoedebeleid. Viervijfde daarvan betreft uitvoering van door het rijk vastgesteld beleid.

Eénvijfde deel, ruim 11,3 miljoen euro, betreft armoedebeleid waar de gemeente een grote mate van beleidsvrijheid heeft.

3. Het zelfstandig te voeren armoedebeleid zit verpakt in een totaalpakket dat ter besluitvorming aan de raad wordt voorgelegd. De gemeenteraad stelt de totale begroting voor programma 1 vast. Dat is niet transparant en nodigt er niet toe uit een politieke discussie te voeren over het onderwerp. Dit onderstreept het belang van de eerder toegezegde kadernota, die volgens de laatste informatie begin 2020 ter besluitvorming zal worden voorgelegd.
4. Uit opeenvolgende programmabegrotingen komt naar voren dat het bereik van de minimaregelingen dalende is: van 68% in 2015 naar 62% in 2018. Het bereik verwijderd zich in toenemende mate van de doelstelling (van nu 67%; eerder was sprake van 70%).
5. De gemeente voert in sub-programma 1.6 de kostenpost 'hoogwaardig handhaven' op. Daaronder wordt verstaan het digitaal opsporen van uitkeringsfraude met behulp van data. De baten vallen in het niet bij de lasten: kijken we naar 2019 dan kost deze werkwijze bijna 3,5 miljoen euro, waar de opbrengsten nog niet een ton bedragen. Daarmee rijst de vraag naar de doelmatigheid van de bedoelde handhavingsaanpak.

Aanbevelingen

Aan de raad

1. Het college is voornemens begin 2020 een herziene kadernota ter besluitvorming voor te leggen. Ga na of deze kadernota helderheid brengt in het armoedebeleid dat de gemeente zelfstandig uit kan voeren en in de uitgaven die daarmee gemoeid gaan. Gebruik de vragen die in deze quickscan zijn opgeworpen als toetssteen.
2. De gemeenteraad zoekt steeds naar haar beïnvloedingsruimte, naar 'de knoppen' waar zij aan kan draaien. Bij het armoedebeleid is er sprake van een bedrag van ruim 11 miljoen euro waarbij de raad de vrijheid heeft om kaders te stellen. Deze vrijheid wordt echter niet als zodanig gepresenteerd, noch herkend. De raad kan aandringen op een afzonderlijk besluit over dit onderdeel van de programmabegroting.

Aan het college

1. Maak voor een goede informatievoorziening aan de raad helder onderscheid binnen het onderdeel 'inkomensondersteunende voorzieningen' tussen
  - a. uitgaven voor bijstandsuitkeringen (uitvoering rijksbeleid) plus handhaving;
  - b. uitgaven voor gemeentelijk minima- en armoedebeleid.Dit onderscheid laat de raad zien op welke uitgaven zij niet (of in geringe mate) invloed heeft, en op welke uitgaven dat wel het geval is.
2. Geef het 'hoogwaardig handhaven' op een zodanige wijze vorm, dat de kosten en baten ervan meer in balans komen.
3. Onderneem initiatieven om de neergang in het bereik van de minimaregelingen te keren.